

DEN SVENSKA MODELLEN

Arbetsmarknad med kollektivavtal – Trygghet i förändring

Den svenska modellen grundas av tradition på en stark fackföreningsrörelse, hög organisationsgrad, hög ersättning från en facklig a-kassa, en ekonomisk politik för full sysselsättning, aktiv arbetsmarknadspolitik, starkt anställningsskydd och socialförsäkringar med höga ersättningar vid föräldraledighet, sjukdom och pension.

Den svenska modellen bygger på starka parter på arbetsmarknaden som tecknar rikstäckande kollektivavtal. I den svenska modellen regleras lönerna av kollektivavtalet. Det finns ingen statlig inblandning i löneförhandlingarna eller i implementeringen av kollektivavtalen. Det är således arbetsmarknadens parter själva via fack och arbetsgivare som förhandlar fram kollektivavtalet och reglerar lönerna. Det är endast när parterna i slutskedet av förhandlingarna inte kan komma överens som statlig medling kan tillgripas. Dessa medlare kan under en kort tid skjuta upp de eventuella stridsåtgärder som har varslats.

Under den tid som ett kollektivavtal har löpt ut och innan ett nytt har undertecknats finns en fullständig konflikträtt. Sedan ett avtal har undertecknats råder under hela avtalets löptid fredsplikt. Konflikträtten är kollektiv för fack respektive arbetsgivarorganisationer och är skyddad i grundlagen.

Genom kollektivavtalet lovar arbetstagarna varandra att inte konkurrera med varandra och sälja sitt arbete för en lägre summa pengar än den lön som finns angiven i kollektivavtalet. Arbetsgivarna förbinder sig genom att teckna kollektivavtal att betala de överenskomna lönerna till alla anställda, även till dem som inte är fackligt anslutna. I och med att arbetsgivaren förbinder sig till kollektivavtalet med löner och andra villkor får de alltså arbetsfred i utbyte.

Hotas den svenska modellen av den nya regeringen?

A-kassan är viktig inte bara för den arbetslöse, utan också för samhället och för dem som har arbete. Den arbetslöse får en möjlighet att leva en dräglig tillvaro med en ersättning i förhållande till sin tidigare lön. Den arbetslöse kan inte tvingas att ta jobb inom sitt yrkesområde till en lön som är lägre än den avtalsenliga lönen. Med en effektiv arbetsförmedling ges de arbetslösa hjälp att finna nya jobb inom sitt yrke eller genom utbildning möjlighet att få kompetens inom andra yrken. En a-kasseersättning på hög nivå bidrar också till att konjunkturnedgångar dämpas eftersom konsumtion och efterfrågan kan upprätthållas.

- Med en höjd avgift för att tillhöra en a-kassa lämnar många a-kassan.
  - Med lägre ersättningar vid arbetslöshet drabbas de arbetslösa svårt ekonomiskt.
  - Med utebliven arbetsmarknadsutbildning försämras de arbetslösas möjligheter att komma tillbaka till arbetsmarknaden.
  - Med skyldighet att omgående ta jobb utanför det egna yrket och sin bostadsort kan man, om det inte finns möjlighet till ny utbildning, tvingas till arbeten med lägre kompetenskrav. Det blir en allmän press nedåt på lönerna.
- Även om kollektivavtalens täckning och juridiska styrka bibehålls försämras, med de förändringar som nu sker i Sverige, möjligheterna för en fungerande svensk modell på arbetsmarknaden.